

Egyházi kincsek gyűjteménye

A nagyközönség előtt is megnyitották júniusban, zárt körű bemutató után, a nagyváradi római katolikus püspöki palotában az egyházművészeti kiállítást, mint arról honlapunkon már beszámoltunk.

Remélhetőleg olvasóink közül is sokan látták már a gyűjteményt, melyet mi **Csorba Sándor** levéltáros-könyvtáros kalauzolásával tekintettünk meg a megnyitó után. Alább az általa elmondott tudnivalókból, érdekességekből készítettünk kedvcsináló összeállítást mindazoknak, akik még nem ismerkedtek meg a kiállított tárgyakkal.

Az első emeleti folyosókon a püspöki és kanonoki portrétár kapott helyet. Utunk első állomása az a terem, amelyben a palota befejezésekor, az 1770-es években készült freskók láthatók. Alkotójuk ismeretlen; nem valós, kitalált itáliai tájakat ábrázolnak. Patachich Ádám püspök, az épület megálmodója és finanszírozója tanulmányait Olaszországban, Rómában fejezte be, és úgy tűnik, az olasz művészet nagy hatással volt rá, bár a palotát bécsi barokk stílusban tervezte meg Franz

Képzeltbeli itáliai táj a freskón

Anton Hillebrandt. Az ajtónyílások fölött szintén hasonló, vizes tájakat, folyópartokat, tengerpartokat ábrázoló képek láthatók, ezek is az 1770-es években készültek, de utóbbiak flamand stílusúak.

A következő teremben a gyűjtemény monumentális méretű festményeit láthatjuk, ezek közül is kiemelkedik Benczúr Gyula alkotása Schlauch Lőrinc bíborosról, akit szatmári és nagyváradi püspöksége után, 1893-ban szenteltek bíborossá. Ugyanitt látható Ferenc József császár egyik portréja, illetve Szamossy

A portrétár

Schlauch Lőrinc bíboros és Erzsébet magyar királyné koronázási képe

Csorba Sándortól sok érdekességet hallhattunk

Eleknek Erzsébet magyar királynét ábrázoló koronázási portréja. Szamosy Nagyváradon rajzot tanított, de talán ennél fontosabb, hogy ő fedezte fel fiatal tehetségként Munkácsy Mihályt. Két fából készült szobrot is kiállítottak a teremben, ezek a székesegyház felszentelésekor, 1780-ban a faoltáron álltak; a kutatások azt mutatják, hogy készítőjük Franz Eberhardt.

A következő terem festményeinek zöme XVI., illetve XVII. századi, s bár nem minden kép festője ismert, a képek eszmei értéke magas. Láthatunk angyali üdvözlést ábrázoló festményt, a XVI. század első felére datált képet, melyen a bölcsek a gyermek Jézust imádják, és itt látható az egyházmegye Csorba Sándor szerint egyik legszebb festménye, *Madonna a gyermek Jézussal*, mely szintén az 1500-as évek első feléből származik. A képet Mária Terézia adományozta Forgách Pál püspöknek, ő továbbadta azt a belényesi ró-

A Sisi terem

mai katolikus plébániának, onnan szállították vissza Nagyváradra.

A következő teremben XIII. Leó pápa portréja látható. Ő az első vatikáni zsinat utáni, a nemzetállamok megszületése korának a pápája, aki a Vatikán diplomáciai helyét kereste a világpolitikában, valamint a szegénységben élők felé fordult, ezért őt a munkások pápájának is nevezték. Ugyanitt látható III. Pál pápának, a tridenti zsinat elindítójának a portréja. Mezey Lajos *Angyali üdvözlés* című képét szintén itt állították ki. Mezeyt nemcsak elismert festőművészként, de az első nagyvárad-i fényképészként is számontartják. Személye más miatt is fontos: az ő tanítványa lett 16 éves korában Szinyei Merse Pál, s később mentorává vált.

A következő helyiség az úgynevezett Sisi terem, itt az osztrák császárné és magyar királyné legalább egy éjszakát töltött. Ferenc József több ízben is járt Nagyváradon (lásd História

A kókuszdíoból készült szenteltvíztartó és -hintő

(folytatás a következő oldalon)

Egyházi kincsek gyűjteménye

(folytatás az előző oldalról)

rovatunk cikkét – szerk. megj.), 1852-ben Sisi nem kísérte el, azonban 1857-ben, mikor a vasúti pályaudvar alapkövét letették, a császári pár május 25–27. között a püspöki palota vendége volt.

Az úgynevezett Mózes-ciklusnak szentelt teremben a zsidók egyiptomi kivonulásának pillanatait örökítik meg, például azt, amikor Mózes a bálványimádás miatti dühében földhöz vágja a törvény két kőtábláját, továbbá a mennyei mannával való táplálást, a Vörös-tengeren való átkelést és a csodálatos vízfakasztást is. Ezek mellett Mária Terézia és Patachich Ádám portréi is helyet kaptak a helyiség falain. Az elhelyezés nem véletlenszerű, azok a képek ugyanis, amelyeket a teremben láthatunk, Mária Terézia adományaként érkeztek Patachich püspök gyűjteményébe. A Mózes-ciklus képeinek alkotójáról egyelőre annyit tudnak, hogy észak-itáliai festő, a festmények is olasz vidékekből ihletődtek.

Innen lépünk át az ötvösmunkák termébe, ahol a szentmise, illetve egyéb vallási ceremóniák lebonyolításához szükséges liturgikus eszközök láthatók. Csorba Sándor két tárgyra is felhívta a figyelmünket: az egyik az az oltárkő, amelyet a Várad török uralom alóli 1692-es felszabadulás után megtartott első római katolikus szentmisén használtak, a másik szintén történelmi jelentőségű, a kókuszdióból készült szenteltvíztartót és -hintőt a mostani barokk székesegyház alapkövének megszentelésekor használták. Csorba Sándor arra is kitért,

Schlauch Lőrinc bíboros adománya

hogy a római katolikus egyházban az aranyat nem a gazdagság hangsúlyozására használták, hanem egyrészt az arany szín az istenit jelképezte, másrészt a katolikus teológia szerint a szentmisén Jézus teste és vére van jelen, s ezeknek a lehető legnemesebb anyagokkal kell érintkezniük. Láthatók még a tárlókban neogótikus kelyhek és a Kárpát-medencében a legnagyobb barokk monstrancia (úrmutató). Itt van a gyűjtemény legújabb darabja is, a 2017-ben készült püspöki pásztorbot.

Utolsóként az egyházi kelmék termét látogattuk meg. Mint megtudtuk, ezek értékét szerencsére nem ismerte fel a kommunista hatalom, így a kiállítottnál sokkal nagyobb gyűjtemény maradt meg; a nagyváradi püspökség a Kárpát-medence egyik legnagyobb kelmegyűjteményének a tulajdonosa. A kiállított darabok szemléltetik a liturgikus színeket is, de látható dalmatika, ami a diakónusok viselete, klasszikus szabású és hegedűtok alakú miseruha. A Schlauch Lőrinc bíboros adományozta dalmatikát, miseruhát, püspöki ornátust és liturgikus kellékeket is kiállították. Egy rózsaszín betétekkel díszített dalmatika a székesegyház szentelésének időszakából, az 1750-es évek elejéről származik, és itt látható Patachich Gábor (Patachich Ádám nagybátyja) kalocsai érsek miseruhája is.

A látogatások rendjéről a vallásturisztikai iroda elérhetőségein (telefon: 0040/771/612-714 és 0040/359/433-401, e-mail: tourinfo@varad.org) lehet érdeklődni.

Fried Noémi Lujza

Ötvös remekek

